

יא' בטבת תשע"ג
24 בדצמבר 2012
תיק מס' 73016

פסק דין

הנתבעים

התובע

א. רקע עובדתי

בנו של התובע מתגורר בקומה מתחת דירתם של הנתבעים. לטענת התובע, בנו הפעיל את מכונת הכביסה, במהלך חורף תשע"ב, ומתח החשמל בדירה נפל. הוא הרים את מתח החשמל והמכונה המשיכה לפעול. כך קרה מספר פעמים. לאחר כמה פעמים, הוא זיהה רטיבות בקיר בו נמצא שקע החשמל. הבן הזמין את אביו, התובע, והתברר שיש נזילה מן הקומה העליונה, בה גרים הנתבעים. הבן פנה אל הנתבעים, והודיע להם על הנזילה. אין חולק כי הנתבעים עסקו בתיקון הנזילה ופתרו אותה. הנתבעים הציגו קבלה מתאריך 31 למאי 2012 על עבודה זו. לאחר שראו התובע ובנו, שהנזילה התייבשה, ולמרות זאת החשמל עדיין קפץ כשהפעילו את מכונת הכביסה, הזמין התובע טכנאי מכונות כביסה. הטכנאי הסביר שהכרטיס האלקטרוני של המכונה נפגם (נשרף), ויש להחליפו. לטענת התובע, על פי חו"ד של הטכנאי, הסיבה שהכרטיס נפגם היא הרטיבות בקיר. ואכן, כך כתב טכנאי מכונת הכביסה על גבי הקבלה: "הח' מנגנון דלת + שיפוץ כרטיס אלקטרוני נישרף כתוצאה מקצר במע' שקע קיר מרטיבות". ומכאן התביעה.

ב. טענות התובע ותביעותיו

לטענת התובע, אין ספק שהנזילה היא מקור הנזק למכונת הכביסה. כך מוכיחות הנסיבות, וכך גם חו"ד של המומחה – טכנאי מכונת הכביסה. על כן הוא תובע את עלות התיקון של המכונה. הסכום בקבלה שהגיש הוא 1260 ₪. הוא מודה שכלול בסכום זה גם 260 ₪ של מגן מתח, על כן תביעתו בסעיף זה היא על 1,000 ₪. הוא הודה גם שהוחלף חלק נוסף – מתג דלת המכונה, אך לטענתו, על פי עדות הטכנאי – גם נזק זה יש לייחס לקצר שנגרם מחמת הרטיבות.

בנוסף, דורש התובע סיווד של הקירות שנפגעו מן הנזילה.

לטענתו, אין להסתפק בתיקון מקומי של הנזילה, אלא יש לצבוע את כל המרפסת וחדר האמבטיה, שסימני הנזילה ניכרים בקירותיהם. שכן, תיקון מקומי משאיר מצב בו רואים את התיקון והדבר אינו אסטטי.

ג. טענות הנתבעים

הנתבעים טוענים שהם טיפלו בנזילה במהירות האפשרית. הנתבע זיהה את הנזילה מייד בבוקר שלאחר הפניה של התובע (או בנו), וטיפל בה באופן מיידי. בערב לא ניתן היה לזהות את הנזילה. התובע לא מכחיש טענה זו.

סיוד הקירות:

הנתבעים מודים באחריותם לתקן את סימני הנזילה שבדירת התובעים. לטענתם, מעיקר הדין הם חייבים רק כנהוג – עשרה סנטימטר מעבר למקום בו נראית הנזילה, אך הם מוכנים לצבוע טוב יותר.

הנזק למכונת הכביסה:

הנושא של מכונת הכביסה, הובא לידיעתם של הנתבעים רק תקופה ארוכה לאחר ההודעה על הנזילה. הם מוכיחים את פרק הזמן שחלף עד לבעיית המכונה, מן העובדה שבעוד שהנזילה טופלה בחודש מאי, המכונה טופלה רק בחודש אוגוסט.

בנוסף, מן הבחינה העובדתית, לטענת הנתבעים, אין קשר בין רטיבות בקיר, ואף רטיבות בשקע עצמו, לבין פגיעה במכונת הכביסה. קצר כזה אינו עשוי לפגוע במכונה, כיוון שהוא לא מעלה את המתח המוזרם אל המכונה.

כמו כן, גם אם רטיבות בקיר עלולה לגרום לנפילת המתח, אין כל סיבה שהדבר יקרה דווקא בשעה שמכונת הכביסה עובדת (לטענתם), לאחר התייעצות עם מומחה בתחום, קיימת אפשרות תיאורטית כזו, אך היא בסבירות נמוכה מאוד). על כן, אם נפל הזרם כשהמכונה עובדת, מסתבר יותר שנפילת החשמל נבעה מסיבה אחרת, ולא מחמת רטיבות בקיר או בשקע.

בנוסף לכך, לדברי הנתבעים, אף אם הקצר הראשוני קרה עקב הנזילה, סביר יותר להניח שהנזק נגרם בהרמת מתח החשמל ולא בנפילת המתח. שכן, בעת הרמת המתח, מתח החשמל עולה לפעמים, לפרק זמן קצר ביותר על V220 – המתח הרגיל. קצר חיצוני - שאינו בתוך מכונת הכביסה, לא אמור לגרום כשלעצמו נזק למכונה. לאור זאת, אף אם נכונה טענת התובע, הנזק נגרם כתוצאה ממעשה בנו שהרים את החשמל.

לאור כל האמור לעיל, לטענתם אין כל בסיס לזיקה שיוצר התובע בין הנזק שנגרם למכונת הכביסה לבין הנזילה שהייתה. מסתבר יותר שהמכונה התקלקלה באופן בלתי תלוי.

בדין, הסכים הנתבע להשתתף בנזק בשיעור של 250 ₪ למרות שלדעתו אין לו כל חלק בנזק.

תשובת התובע

בעניין פרק הזמן שחלף בין הנזילה לבין תיקון המכונה, לטענת התובע הדבר נבע מכך שבנו של התובע איננו עושה כביסות באופן יומיומי, ותקופה מסויימת עשה כביסות אצל שכן אחר, ולמעשה לקח זמן עד שהזמינו טכנאי והחליטו שהדרך הנכונה היא החלפת הכרטיס.

התובע דחה את הצעת הנתבע לקבל 250 ₪ בפשרה, והוא ביקש שהכרעה תתקבל על פי על שורת הדין.

ד. דיון

סיוך

הנתבעים לא חלקו על חובתם לטפל בנזק שנגרם (אף שיש מקום להרחיב ביסוד החיוב, אך אין זה מקומו, לאור העובדה שאין מחלוקת בעניין).
לאור העובדה שהנתבעים מוכנים לפעול גם מעבר לחובם על פי דין (לטענתם), אך הדברים לא הוגדרו די הצורך – בית הדין יקבל מן הנתבעים הצעה מפורטת, ויאשר אותה או ידחה אותה וידרוש שינויים במפרט.

נזק שנגרם למכונת הכביסה

כלל גדול בדין – המוציא מחבירו עליו הראיה.
על פי דין תורה, ראיה אינה רק אפשרות סבירה, אלא ראיה החלטית ליסודות החיוב שבבסיס התביעה. כידוע, העדות האופטימאלית היא עדות של שני עדים על העובדה שבמחלוקת. עד אחד מחייב שבועה בלבד, אך אין בכוחו להוציא ממון.

הרמב"ם, בהלכות סנהדרין (פרק כד הל' א), כתב, שמעיקר הדין בדיני ממונות, ניתן להכריע את הדין גם בלא עדות כשרה: "יש לדיין לדון בדיני ממונות על פי הדברים שדעתו נוטה להן שהן אמת והדבר חזק בלבו שהוא כן אף על פי שאין שם ראיה ברורה ואין צריך לומר אם היה יודע בודאי שהדבר כן הוא שהוא דן כפי מה שיודע". אומנם, גם לשיטת הרמב"ם המדובר הוא במצב בו הדיין משוכנע בדבר, ולא רק שהסבירות שהדברים הם כדברי התובע היא גבוהה יותר מאשר שהדברים הם כדברי הנתבע. הרמב"ם אומר עוד (בהלכה ב), שהלכה למעשה, "משרבו בתי דינים שאינם הגונים ואפילו היו הגונים במעשיהם אינם חכמים כראוי ובעלי בינה הסכימו רוב בתי דיני ישראל שלא יהפכו שבועה אלא בראיה ברורה".

כך נפסק להלכה ברמב"ם, הל' נזקי ממון ח, יד, ובשולחן ערוך חושן משפט הלכות נזקי ממון סימן תח סעיף ב :

שור שהיה רועה, ונמצא שור הרוג בצדו, אף ע"פ שזה מנוגח וזה מועד ליגח, זה מנושך וזה מועד לנשך אין אומרים בידוע שזה נגחו או נשכו.

ואפילו גמל האוחר בין הגמלים ונמצא הרוג בצדו, אין אומרים בידוע שזה הרגו, עד שיראוהו עדים כשרים.

דהיינו, לא כל זיקה בין מקור נזק פוטנציאלי, לבין נזק שאירע בפועל מהווה בסיס מספיק לחיוב ממון. אכן, במצב בו יש סבירות גבוהה מאוד לזיקה בין מקור הנזק הפוטנציאלי לבין הנזק שנגרם, מסתבר שאף שאין מוציאים ממון בידי אדם, מוטלת על מי שקרוב לוודאי שהזיק – חובה לצאת ידי שמיים. במצב של חיוב לצאת ידי שמיים, בית הדין עשוי לחייב את הנתבע (לפעמים באופן חלקי בלבד) מכח סמכותו לחייב ממון גם לפשרה.

מצב נוסף בו בית דין מחייב ממון שלא מעיקר הדין, אלא מכח פשרה, הוא כאשר יש חיוב שבועה המוטל על הנתבע על מנת להפטר. לדוגמה, כאשר הנתבע הוא מודה במקצת. מנהג בתי הדין בדורות האחרונים הוא שלא להשביע את בעלי הדין, לא שבועה דאורייתא, וגם לא שבועה דרבנן, אלא מפשרים בממון בתמורה לשבועה. (ראו בעניין זה לדוגמה בשו"ת דברי מלכיאל ח"ב סימן קל"ג ובתרשיש שהם חו"מ סימן ע"א).

תמציתם של הדברים: על פי ההלכה מוציאים ממון רק בראיה ברורה, או במצב בו בית הדין משוכנע בעובדות בדרך אחרת. במצבים בהם יש סבירות גבוהה לתביעה, מצוי הוא שיהיה חיוב לצאת ידי שמיים (ראו שו"ת בית יצחק יו"ד ח"ב סימן קיד, ח). ועל בסיס חיוב זה, יש מקום לחייב תשלום על פי שיקול דעת בית הדין מכח סמכות בית הדין לחייב על פי דין או לפשרה.

בנדון דידן, לדעת בית הדין, התובע לא הוכיח את טענתו, ולא ביסס את הזיקה בין הנזילה לבין הנזק שנגרם למכונת הכביסה.

אין ספק שכרטיס מכונה יכול להתקלקל ממגוון סיבות, ובנדון דידן, לא הראה התובע זיקה של ממש בין הנזילה לבין הנזק למכונה:

אין מקום לתת משקל של ממש לדברי טכנאי מכונת הכביסה, מכמה סיבות –

מדובר על אדם שאינו אובייקטיבי, אלא שכירו של התובע; הטכנאי לא כתב את הדברים בתורת עדות והוא כלל לא יכול להחקר בבית הדין; גם לגופם של דברים – הטכנאי כתב את מה שכתב, רק למעלה מחודשיים לאחר הנזילה, כשכבר הכל היה יבש. נמצא אם כן – שהוא כלל לא ראה את הנזילה בשעה שקבע שיש לייחס את הנזק לנזילה מסויימת, אלא ששמע על דבר הנזילה מן התובע, וכפי הנראה ראה

סימנים על הקיר, והסכים לכתוב על הקבלה שיש זיקה בין הדברים. לא מיותר להזכיר, שעל גבי קבלה אין צורך וגם אין נהוג לכתוב את סיבת הנזק; ועוד לגופם של דברים – ברור שיכולות להיות סיבות רבות לנזק, וכיצד יכול הטכנאי לקבוע שזהו מקור הנזק?

העובדות שהביא התובע לבית הדין, לא יצרו זיקה משמעותית בין הנזק לבין הנזילה: כפי שאמר התובע עצמו, בפעם הראשונה שהחשמל קפץ, עדיין לא נראתה הנזילה על גבי הקיר. ייתכן אומנם שהייתה נזילה בלתי נראית, או אפילו נזילה נראית שהתובע לא חיפש אותה, אך אין כל הוכחה לכך.

בנוסף לאמור, בית הדין לא השתכנע שיש זיקה מספקת בין הנזילה בקיר לבין הנזק במכונה, שכן ישנן סיבות נוספות ומסתברות מחמתן יכול להישרף כרטיס המכונה:

ידוע הדבר, ששינויים במתח החשמל, בעקבות הפסקת חשמל והחזרת פעילות החשמל, או בשל שינויים קיצוניים אחרים במתח, וכן מחמת ברקים עשויים לגרום לפגיעה במכשירי חשמל. עניין זה בא לידי ביטוי בין היתר בספר "אמות המידה" שיוצא באופן רשמי על ידי 'הרשות לעניינים ציבוריים – חשמל' (http://www.pua.gov.il/Sip_storage/FILES/1/2101.pdf). סימן ה' נזקים למכשירי חשמל שבפרק ד', קובע באילו מצבים יש להטיל את האחריות על חברת החשמל ובאילו מצבים אין לחברת החשמל אחריות. החשוב לענייננו הוא, שנזקים עשויים להיגרם גם מתקלות באספקת החשמל שמקורן בחברת החשמל או בתופעות טבע. בנו של התובע נהג להפעיל את המכונה אחת לשבועיים, ויתכן שבפרק זמן זה ניזוקה המכונה מחמת אחת מן התופעות האמורות. זאת ועוד, במקרה דגן נמצא במכונה פגם נוסף – בעיה במתג המכונה. אין לשלול את האפשרות לזיקה בין שתי התקלות, ואפשרית גם תקלה במכונה מחמת פגם אחר.

נמצא, שישנן מגוון סיבות ואפשרויות שכרטיס המכונה יתקלקל. אין בסיס איתן לייחס את הנזק לנזילה, לא באופן וודאי, ואף לא מצאנו בסיס מספיק לכך שרוב הסיכויים שהנזילה היא שגרמה לנזק.

לאור העובדה שישנן אפשרויות שונות למקור הנזק, אין להתייחס לטענת התובע כטענת וודאי, אלא כטענת ספק בלבד. על כן, אין גם כלל מקום לחיוב שבועה – לא שבועת מודה במקצת, ולא שבועת היסת. שכן נפסק בשו"ע חושן משפט סימן עה סעיף יז: כל טענת ספק אין משביעין עליה כלל.

אומנם, התובע טוען בוודאי שמגיע לו את הכסף, אך למעשה כפי שהעלינו לעיל, הטענה אינה מתבססת על עובדות וודאיות, אלא על הערכות שלא ניתן להגדירן כטענת וודאי. זאת ועוד, אין גם במה להשביע את הנתבע, שכן טענות הצדדים אינן בעיקרן מחלוקות עובדתיות, אלא מחלוקת בהערכת המציאות.

כיוון שאין שבועה, אין גם מקום לפשר בממון על השבועה.

על כן, בית הדין פוטר את הנתבע מתשלום הנזק שנגרם למכונת הכביסה, ואף מהשתתפות בעלות זו.

ה. החלטה

1. הנתבעים יגישו תוך 10 ימים את הצעתם לתיקון הנזק בבית בנו של התובע, או ששני הצדדים יודיעו לבית הדין שהגיעו להסכמה בעניין זה.
לאחר מכן, בית הדין יאשר את היקף השיפוץ או ידרוש להרחיבו.
2. הנתבעים פטורים מהשתתפות בתשלום עבור תיקון מכונת הכביסה.
3. פסק הדין ניתן ביום יא' בטבת תשע"ג, 24 בדצמבר 2012.

והאמת והשלום אהבו

הרב מנחם יעקבוביץ

הרב סיני לוי

הרב אריה כץ